

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	22.11.2019
Received / Makale Geliş	13.09.2019	Published / Yayınlanma	25.11.2019

İLKÖĞRETİM OKUL MÜDÜRLERİNİN RİSK, RİSK DURUMLARI VE RİSK YÖNETİM YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

PRIMARY SCHOOL PRINCIPALS' VIEWS ON RISK, RISK SITUATIONS AND RISK MANAGEMENT APPROACHES

Öğr. Zafer ÖZKAN

Sınıf Öğretmeni, Kahramanmaraş / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-3641-741X

Doç. Dr. Sibel GÜVEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Çanakkale / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-4550-7297

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1568>

Reference: Özkan, Z. & Güven, S. (2019). İlköğretim okul müdürlerinin risk, risk durumları ve risk yönetim yaklaşımlarına ilişkin görüşleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3644-3665.

ÖZET

Bu araştırma ilköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları risk durumlarını ve bu risk durumlarını hangi yöntemlerle yönettiklerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili, merkez ilçelerinde farklı okul türlerinde görev yapan 50 okul yöneticisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Nitel yöntem desenlerinden olgubilim kullanılarak geliştirilen bu araştırmada veriler içerik analizi kullanılarak bulgulaştırılmıştır. Araştırmada sonuç olarak, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin genel olarak 11-20 yıl, 21-30 yıl ve 6-10 yıl kıdeme sahip ve çoğunun erkek olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri genelde sınıf öğretmenliği ve lisans mezunu yöneticilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticileri, riski tanımlarken "tehlikeli durum", "problem ve sıkıntı yaratacak durum" ve "zarar görme" şeklinde görüş belirtmişler, en tehlikeli risk faktörü olarak "Kontrolsüz koşma sonucu çarpma" ve "Merdivenlerden kayma", riskin tanımlanması sürecinde kullandıkları yöntemlere göre "yaşanılan olumsuzluklardan sonra önlem aldığı", "risk tespiti yapıp önlem aldığı", "iş güvenliği ve iş sağlığı uzmanı ile önlem aldığı" ve "gözleme yolu ile önlem aldığı" ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çoğunluğu okulda yapılan çalışmalarını yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Risk, Risk Yönetimi, Okul Yöneticileri, Okul Güvenliği

ABSTRACT

This research aims to determine the risk situations faced by the school administrators working in primary education school and their opinions about the ways in which they manage these risk situations. The study group of the study consisted of 50 school administrators working in different school types in the central districts of Kahramanmaraş province in 2016-2017 academic year. The data were collected through a semi-structured interview form. In this study, which was developed by using phenomenology, one of the qualitative method designs, the data were identified using content analysis. As a result of the study, it was determined that the school administrators who participated in the research generally had 11-20 years seniority, 21-30 years seniority and 6-10 years seniority and most of them were male. The school principals who participated in the research consisted mainly of classroom teachers and undergraduate graduate managers. The school administrators who participated in the study stated that the dangerous situation, problem and problematic situation and damage were defined as risk, crashing as a result of uncontrolled running and slipping down stairs, were the methods used in the process of risk identification. According to the results of the study, they took measures after the negativities experienced, risk measures were taken and measures were taken by the occupational safety and health experts. They stated that the school administrators who participated in the research achieved good level of risk management. The majority of the school administrators who participated in the research stated that they did not find the studies done in the school sufficient.

Keywords: Risk, Risk Management, School Administrators, School Safety

¹ Bu araştırmanın bir bölümü 13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi'nde sunulmuş özet metin olarak basılmıştır.

1. GİRİŞ

Başarılı örgütler, risk almak ve faaliyet gösterdikleri değişen çevreye sürekli uyum sağlamak ve bunlara tepki vermek suretiyle hayatta kalmakta ve büyümektedir. Bunu yapmak için tutarlı bir strateji, etkili bir risk yönetimi çerçevesi, sağlam ancak esnek bir uygulama olması gerekmektedir (Olsson, 2002: 99). Risk yönetimi sadece olumsuzluklardan kaçınmayı değil, aynı zamanda olumlu bir şeyler elde etmeyi de hedefler. Başka bir ifade ile risk yönetimi olumsuzluklara karşı savunmanın yanında fırsatlara karşı hazır olmayı da risk sağlar. Risk, bir örgütün amaçlarına ulaşmasını negatif yönde etkileyen bir durumun veya olay dizisinin sebep olduğu olası zararlarıdır. Bu tanım ile riskin hem örgütün var olan varlıklarını, hem de ilerideki büyüme atılımlarının geliştirilmesini içerdiğini ifade eder. Dorfman'a (2002) göre ise risk örgütlerin amaçlarına ulaşmasını engelleyen bir dizi durumların oluşma ihtimali ya da belirsizliklerin olması şeklinde tanımlanır. Risk gelecekte ortaya çıkması düşünülen ve yaşanılması istenilmeyen bir durumun oluşma ihtimali olarak da kabul edilir (Berk,1993). Risk bir durumun başlangıcından sonucuna kadar oluşabilecek kayıplarla ilgilidir. Bu kayıplar enerji, insan kaynakları, zaman, para, belge, itibar ya da moral kayıpları olabilir. Bu nedenle kayıp olma olasılığı yüksek olan her durumda risk mevcuttur. Lakin sonucunda kesinlikle kayıp yaşanacak diye bir netlik yoktur. Kayıp olabileceği gibi kazançta sağlayabilir veya hiçbir durum gerçekleşmez (Athearn, Travis & Schmit, 1989:2-3; Williams & Heins, 1989). Okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen hedeflere çıkarılması için meydana gelecek risk durumlarının okul yöneticileri tarafından iyi bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Okul yöneticileri riskli durumları yöneterek riski avantaja çevirebilir, okulun eğitim-öğretim hedeflerini gerçekleştirebilir. Okulların eğitim-öğretime elverişli hale getirilmesi risk yönetiminin iyi bir şekilde gerçekleştirilmesiyle sağlanmaktadır. Riskli durumların kontrol altına alınması öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların eğitim-öğretime odaklanmalarını ve verimli çalışmalarını sağlamaktadır.

Türkiye'de risk alanında araştırmalar incelendiğinde eğitim örgütleri alanında yapılan çalışmaların yeterli olmadığı görülmüştür. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar lise müdürlerinin döner sermaye işlerinde karşılaştıkları riskler ve okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan riskler ve yönetimi ile sınırlı kalmıştır (Maya, 2008; Topçu, 2017). Bu nedenle yapılan araştırmanın ilköğretim okul yöneticilerinin okulda karşılaştıkları risk faktörlerini, bu risk faktörlerini hangi yöntemlerle yönettiğine ilişkin konularda ilköğretim okul yöneticilerine ve araştırmacılara başvuru kaynağı olabilir. Sivas'ta bir ilkokulu öğrencisinin okulda koluna saplanan kapı kolu, İnegöl'de ilkokul öğrencisi üzerine tuvalette elini yıkadığı sırada kalorifer peteğinin düşmesi sonucu bacağının kırılması (Güranlı, 2013) v.s birçok öğrenci yaralanması görülmektedir. Okullarda yaşanan kazalar bize gösteriyor ki okul yönetimleri okullarda yaşanabilecek tehlikelere ve risklere karşı önlemler alarak öğrencileri bu tehlike ve risklerden korumaya çalışmada üzerlerine düşen görevleri yapmak konusunda yetersiz kalabilmektedirler. Okul yöneticilerinin risk yönetimini en iyi şekilde uygulamadığı takdirde istenmeyen bu olayların yaşanılması kaçınılmaz bir durumdur. Bu da başta okul yönetimi olmak üzere diğer personelleri de zan altında bırakmaktadır. Okul yöneticileri yaşanabilecek kazalara karşı öğrenci ve öğretmenleri bilinçlendirmelidir. Okullarda gerçekleşebilecek kazalara ilişkin gerekli tedbirleri alması risk yönetimini en iyi şekilde uygulaması ile mümkündür. Bu durum ise risk yönetimini okullarda ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ilköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları risk durumlarını ve bu risk durumlarını hangi yöntemlerle yönettiklerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Okul yöneticilerinin;

- Riskin ne olduğuna ilişkin görüşleri nelerdir?
- En tehlikeli risk faktörlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Riskin tanımlanması sürecinde nasıl bir yöntem kullandıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Risk yönetimine ve risk yönetimini gerçekleştirebilme düzeyleri nelerdir?
- Risk yönetimi sürecinde risk faktörlerini dikkate alma ve ya almama durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

- Risk yönetimine ilişkin okullarında yapılan çalışmaları yeterli bulup bulmama durumları nelerdir?

2. YÖNTEM

Okul yöneticilerinin okulda karşılaştıkları risk durumları ve bu riskleri nasıl yönettiklerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel yöntem desenlerinden olgubilim ile desenlenmiştir. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların kendi ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koymasına yönelik sürecin gözlemlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Saban ve Ersoy'a (2016) göre olgu bilimi araştırmaları bireyin bakış açısından algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı hedefleyen bir araştırma desendir. Bu tür araştırmalar, insana ait olgu üzerine yoğunlaşarak insan deneyimleriyle birlikte ifade ettikleri için tümevarımsal özellikler taşır.

3. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili, merkez ilçelerinde farklı okul türlerinde görev yapan 60 ilköğretim okulu yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme talep edilen okul yöneticilerinden randevu alınmasına rağmen bazı okul yöneticileri görüşme günü işlerinin yoğunluğunu gerekçe göstermesi dolayısıyla görüşmeyi kabul etmemiştir. Gönüllülük esasına dayanması, samimi ve içten yanıtlar aranması gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda araştırmaya gönüllü olarak katılan 50 ilköğretim okulu yöneticisi ile görüşülmüştür. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin demografik özellikleri sırası ile Tablo 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 da sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Cinsiyete Göre Frekans ve Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	5	10
Erkek	45	90
Toplam	50	100

Tablo 1 incelendiğinde ilköğretim okulu yöneticilerinin cinsiyetlerine ilişkin frekans ve dağılımlarının %10'unun kadın ve %90'ının erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Kıdemlerine Göre Frekans ve Dağılımı

Kıdem	f	%
1-5 yıl	0	0
6-10 yıl	12	24
11-20 yıl	20	40
21-30 yıl	15	30
31+üstü	3	6
Toplam	50	100

Tablo 2 incelendiğinde ilköğretim okulu yöneticilerinin kıdemlerine göre frekans ve dağılımlarına bakıldığında 1-5 yıl aralığında yönetici bulunmamaktadır. Yöneticilerin %24'ünün 6-10 yıl, %40'ının 11-20 yıl, %30'unun 21-30 yıl ve %6'sının 31+üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Branşlarına Göre Frekans ve Dağılımı

Branş	f	%	Branş	f	%
Sınıf öğretmeni	28	56	Rehberlik	1	2
Sosyal Bilgiler	5	10	Bilişim teknolojileri	1	2
Teknolojik Tasarım	3	6	Edebiyat	1	2
Fen ve Teknoloji	2	4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	2
Türkçe	2	4	El Sanatları	1	2
Matematik	2	4	Branşını Yazmayanlar	3	6
Toplam	50	100			

Tablo 3'e bakıldığında ilköğretim okul yöneticilerinin branşlarına göre frekans ve dağılımlarının %56'sını "sınıf öğretmeni" oluşturmaktadır. %38'lik kısımda; %12 ile 6 yöneticinin branşları sırası ile "fen ve teknoloji", "Türkçe", "matematik", %10 ile 5 okul yöneticisinin branşları sırası ile "rehberlik", "bilişim teknolojileri", "edebiyat", "din kültürü ve ahlak bilgisi" ve "el sanatları", %10 ile "sosyal bilgiler" ve %6 ile "teknolojik tasarım" olduğu görülmektedir. %6'lık kısmı ise branşını yazmayan okul yöneticilerinden oluşturmaktadır.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Frekans ve Dağılımı

Öğrenim Durumu	f	%
Lisans	36	72
Yüksek Lisans	13	26
Doktora	1	2
Toplam	50	100

Tablo 4'deki ilköğretim okulu yöneticilerinin öğrenim durumlarına göre frekans ve dağılımı incelendiğinde; yöneticilerin %72 ile "lisans" %26 ile "yüksek lisans" ve %2 ile "doktora" mezunu yöneticiler olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Kaç Yıldır Yöneticilik Yaptığına İlişkin Frekans ve Dağılımları

Yöneticilik Görevi	f	%
1-5 yıl	24	48
6-10 yıl	10	20
11-20 yıl	13	26
21- 30 yıl	3	6
Toplam	50	100

Tablo 5 incelendiğinde ilköğretim okul yöneticilerinin kaç yıldır yöneticilik yaptığına ilişkin frekans ve dağılımlarının %48'ini "1-5yıl", %20'sini "6-10 yıl", %26'sını "11-20 yıl" ve %6'sını "21-30 yıl" aralığında yöneticilik yapmış okul yöneticileri oluşturmaktadır.

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Kaç Yıl Öğretmenlik Yaptığına İlişkin Frekans ve Dağılımları

Öğretmenlik Görevi	f	%
1-5 yıl	12	24
6-10 yıl	18	36
11-20 yıl	20	40
Toplam	50	100

Tablo 6'da ilköğretim okulu yöneticilerinin kaç yıl öğretmenlik yaptığına ilişkin frekans ve dağılımlarına bakıldığında en çok %40 ile "11-20 yıl" aralığında öğretmenlik yapmış okul yöneticileri bulunmaktadır. Geriye kalan %60'lık kısmının %24'ünü "1-5 yıl", %36'sını "6-10 yıl" öğretmenlik yapmış okul yöneticileri oluşturmaktadır.

4. VERİLERİN TOPLANMASI

İlköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin okulda karşılaştıkları risk faktörlerine ve okul yöneticilerinin okulda yaşanabilecek risk durumlarını yönetebilme yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için okul yöneticilerine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan en sık veri elde etme yöntemlerinden birisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya başlamadan önce Kahramanmaraş il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinden gerekli resmi izinler alınmıştır. Verilerin toplanmasına Haziran 2017 tarihinde başlanmış ve 30 Ağustos 2017 tarihinde sona ermiştir. Verilerin toplanmasında, okul yöneticilerinin fazla yoğun olmadığı düşünülen eğitim-öğretim dönemi sonu zaman aralığı seçildiği için yöneticiler ile rahat ve uzun bir görüşme gerçekleştirilebilmiştir. Görüşmelerden önce görüşme yapılacak ilköğretim okul yöneticileri telefon ile aranarak görüşmenin amacı ve konusu hakkında bilgi verilmiş ve görüşme

için randevu talep edilmiştir. Görüşmeler belirlenen gün ve saatte ilköğretim okul yöneticilerini odalarında ziyaret ederek gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında görüşmenin akıcılığını sağlamak, veri kaybını önlemek ve zaman kazanmak açısından okul yöneticilerinden görüşmenin ses kayıt cihazına kaydedilmesi talep edilmiş fakat okul yöneticilerinin ses kayıt cihazının kullanılmasına izin verilmediğini ifade etmeleri nedeni ile katılımcılara sadece görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce ilköğretim okul yöneticilerine isimlerinin gizli tutulacağı ve hiçbir şekilde kişisel bilgilerin başka bir yerde paylaşılmayacağı kendilerine bildirilmiştir. Araştırmanın uygulama, analiz ve yorumlama sürecinde görüşme forumlarında kod sıra numara sistemi kullanılmıştır.

5. VERİ TOPLAMA ARACI, VERİ TOPLAMA ARACININ GEÇERLİLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ

Görüşme formu hazırlanmadan önce alan yazın taraması yapılmış risk ve risk yönetimi ile ilgili kaynaklar incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde görev yapan iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ile görüşülmüştür. Gerçekleşen görüşmede okullarda karşılaştıkları risklerin neler olduğu ve okul yöneticilerinin riskleri nasıl yönettikleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Görüşme ve alan yazın taraması sonucunda toplanan veriler araştırmada katılımcılar ile gerçekleştirilecek görüşme formuna katkı sağlamıştır.

Görüşme formu için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında görev yapmakta olan 3 öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca Kahramanmaraş ilçe merkezinde yansız olarak seçilen altı ilköğretim okul yöneticisinin görüşleri de alınmıştır. Okul yöneticileri ve uzman görüşleri dikkate alınarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan demografik bilgiler kısmında okul yöneticilerine, adı/ soyadı, cinsiyeti, kıdemi, branşı, öğrenim durumu, görev yaptığı okulun adı, kaç yıldır yöneticilik yaptığı, öğretmenlikte kaç yıldır hizmette bulunduğu ve risk yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise okul yöneticilerine “Risk nedir? Riski tanımlayabilir misiniz?”, “Okullardaki risk faktörleri neler olabilir? En tehlikeli olan Risk faktörlerini sıralayabilir misiniz?”, “Riskin tanımlanması (risk durumlarının oluşturulması) sürecinde nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz?”, “Sizce risk yönetimi nedir? Risk yönetimini gerçekleştirebilme düzeyiniz nedir?”, “Okulunuzda risk yönetimi sürecinde bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır? Açıklar mısınız?”, Okulunuzda yapılanları risk yönetimini gerçekleştirebilme düzeyi bakımından yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız neden?”, “Risk faktörlerinin belirlenmemesi nedeni ile okulunuzda hiç önemli bir sorun yaşadınız mı?”, “Konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?” sorularına yanıt aranmıştır.

6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada görüşme formu ile toplanan veriler içerik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi farklı veri toplama teknikleri ile sağlanmış verilerin önceden belirlemiş temalara ve kategorilere göre özetlenmesini ve yorumlanmasını içeren bir veri analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada görüşme formuna numaralar verilmiştir. Verilen numaralara göre katılımcıların sorulara verdiği cevaplar tablolara doğrudan alıntılar şeklinde yazılmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplarda imla ve dilbilgisi hataları dikkate alınmadan doğrudan aktarım yapılmıştır. Katılımcıların bilgileri gizli tutulmuş, cinsiyet ve kaç numaralı katılımcı oldukları (Ö1, E) şeklinde kodlama yolu ile gösterilmiştir. Veriler ayrıntılı olarak incelendikten sonra okul müdürlerinin karşılaştıkları risk durumları ve bu riskleri yönetme yaklaşımları sıralanmıştır. Bu şekilde okul müdürlerinin okulda en çok karşılaştıkları risk durumları belirlenmiş, bu risk durumlarına karşı nasıl bir yaklaşımda buldukları saptanmıştır.

7. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma amacına uygun olarak katılımcılardan görüşme formu ile elde edilen görüşler doğrultusunda oluşturulan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada öncelikle ilköğretim okulu yöneticilerinin “Sizce risk nedir? Tanımlayabilir misiniz?” sorusuna ilişki görüşleri tablolaştırılarak verilmiştir. Bu soru ifadesine ilişkin görüşlerinin frekans ve dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Riskin Ne Olduğuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Frekans ve Dağılımları

Risk faktörleri	Riskin tanım	f	%
Tehlike	Tehlikeli durum	14	28
	Problem ve sıkıntı yaratacak durum	7	14
	Zarar görme	6	12
	Bedensel ve ruhsal zarar	2	4
	Tehdit	2	4
	Yönetimdeki krizler, fırsatlar ve tehditler	1	2
	Mevcut ve planlanan işleri bozan durumlar	1	2
	Kötü sonuçlar	1	2
Belirsizlik	Sonuçları göze alabilme	3	6
	Gerçekleşme potansiyeli yüksek olan her şey	1	2
	Alınması gereken her şey	1	2
	Tahmin edilemeyen durumlarda inisiyatif kullanmak	1	2
Olasılık	Beklenmedik olayların gerçekleşme ihtimali	3	6
	Eylemin sonucunda oluşacak muhtemel etki	1	2
	Öğrencilerin zarar görme ihtimali	1	2
	Olumlu ya da olumsuz gerçekleşme olasılığı	1	2
Fırsat	Sorumluluk	2	4
	İş	1	2
	Keşke dememek için yapılması gereken iş	1	2
	Toplam	50	100

Tablo 8 incelendiğinde okul yöneticilerinin riski farklı şekillerde tanımladıkları görülmektedir. İlköğretim okulu yöneticilerinin (%28)'inin riski "tehlikeli durum", %14'ünün "problem yaratacak durum", %12'sinin "zarar görme", %6'lık değerler ile "sonuçları göze alabilme" ve "beklenmedik olayların gerçekleşme ihtimali", %4'lük değerler ile "bedensel ve ruhsal zarar" ve "tehdit" ve %2'lik değerler ile "yönetimdeki krizler, fırsatlar ve tehditler", "eylemin sonucunda oluşacak muhtemel etki", "iş", "tedbirsiz davranmak", "mevcut ve planlanan işleri bozan durumlar", "olumlu ya da olumsuz gerçekleşme olasılığı", "kötü sonuçlar", "tahmin edilemeyen durumlarda inisiyatif kullanmak", "öğrencilerin zarar görme ihtimali", "gerçekleşme potansiyeli olan her şey", "keşke dememek için yapılması gereken iş", "sorumluluk" ve "alınması gereken her şey" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların riskin ne olduğuna ilişkin görüşlerini içeren bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır.

"Herhangi bir Eylemin tehlikeli boyuta evrimle yüzdesi." (Ö9,E)

"Tehlike oluşturabilecek (düşme, yaralanma, ölüm, şiddet, saldırı...) her durum." (Ö19,E)

"Olması muhtemel tehlikenin varlığı ve tehlikenin oluşması durumunda yol açacağı hasarın tanımı." (Ö38,E)

"Risk yaptığımız iş sonunda ortaya çıkacak olumsuz sonuçlar. Hayatı, sağlığı olumsuz etkileyecek olaylar." (Ö1,E)

"Çevreye problem-sıkıntı yaratabilecek durum." (Ö25,K)

"Sahip olduğu maddi manevi herhangi bir durum ve konumun zarar görme olasılığı." (Ö24,E)

"Bir işe başlarken başlanılan işin kötü sonucunda oluşabileceği ya da kötü sonuçlanmasındır. Zarar etme olasılığının olmasıdır." (Ö34,E)

"Yapabileceğimiz şeydeki hatayı göze alabilme." (Ö17,E)

"Risk, beklenmeyen durumların ortaya çıkma ihtimali olumsuz anlamda." (Ö18,E)

"İnsanların bedensel ve ruhsal olarak zarar göre bilecek her durum risktir." (Ö8,E)

"Önceden tahmin edilemeyen durumlara karşı inisiyatif kullanmak." (Ö40,E)

"Mevcut ve planlanan durumu bozan her türlü hal ve durum." (Ö31,E)

"Bir işin olayın olumlu ya da olumsuz gerçekleşme olasılığıdır." (Ö33,E)

“Yönetimde var olan krizleri Fırsatlar ve tehditler toplamı risktir.” (Ö16,E)

Riski tanımlama konusunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde; Ö9, Ö19 ve Ö38 nolu katılımcıların “tehlake oluşturabilecek bir durum.”, Ö1 ve Ö25 nolu katılımcıların “olumsuz sonuçlar.” Ö24 ve Ö34 nolu katılımcıların “zarar görmek”, Ö17 nolu katılımcının da “hatayı göze alabilmek.” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Ö17 nolu katılımcının yapmış olduğu risk tanımında “olumlu bir sonuç da doğurabileceği ama alınan kararlarda hata yapma olasılığının göze alınması gerektiği” üzerine durulmuştur. Ö17 nolu katılımcının yapmış olduğu tanım Ö33 ve Ö16 nolu katılımcıların tanımları ile benzerlik göstermektedir. Ö33 nolu katılımcı riskin “olumlu ya da olumsuz gerçekleşme olasılığı” üzerinde dururken, Ö16 nolu katılımcı riski “krizler, fırsatlar ve tehditlerin bileşenleri” olarak tanımlamıştır. Ö33 ve Ö16 nolu katılımcılar riskin “sadece olumsuz bir durum doğurmasının yanında fırsatlar da sunabileceğini” ifade etmişlerdir. Katılımcılardan Ö40 nolu katılımcı riski “tahmin edilemeyen durumlara karşı inisiyatif kullanmak.” şeklinde tanımlarken, Ö31 nolu katılımcı “planlanan durumu bozan her türlü hal ve durum.” olarak tanımlamaktadır.

Katılımcıların “Okuldaki risk faktörleri ne olabilir? En tehlikeli olan risk faktörlerini sıralayabilir misiniz?” sorusuna ilişkin görüşlerine ait bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Okul Yöneticilerinin En Tehlikeli Risk Faktörlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Dağılımları

Riskin Kaynağı	En Tehlikeli Risk Faktörü	f	%
Öğrenci kaynaklı	Kontrolsüz koşma sonucu çarpma	18	15
	Merdivenden kayma	14	11,66
	Giriş çıkışlarda ezilme durumu	2	1,66
	Şiddet	2	1,66
	Davranış bozukluğu olan öğrenci	1	0,83
	Sosyal medya iletişim araçlarının yanlış kullanımı	1	0,83
	Taciz	1	0,83
	Öğrenci devamsızlığı	1	0,83
	Gıda zehirlenmesi	1	0,83
Okulun fiziki durumundan kaynaklı	Kaygan zemin	8	6,66
	Elektrik aksamı	8	6,66
	Pencerelerin alçak ve güvensiz olması	6	5
	Yangın tehlikesi	4	3,33
	Öğrenci sayısının fazlalığı	4	3,33
	Deprem	3	2,5
	Okul binasının fiziki durumu	3	2,5
	Koridora açılan ani kapılar	1	0,83
	Yüksek bahçe duvarı	1	0,83
	Uygun zemine sahip olmayan spor salonu	1	0,83
	Doğalgaz tehlikesi	1	0,83
	Okul çatısı	1	0,83
	Kazan dairesi	1	0,83
Temiz olmayan ortam	1	0,83	
Donatım malzemesinden Kaynaklı	Sivri uçlu keskin cisimler	4	3,33
	Dolap ve sıraların düşmesi	4	3,33
	Donatım malzemelerinin köşesinin küt olmaması	2	1,66
	Ellerini kapı, pencere ve etkileşimli tahtaya sıkıştırma	1	0,83
Okulun dışı	Okul önündeki cadde	4	3,33
	Okulun bulunduğu yer	4	3,33
	Okul çevresinde madde bağımlılığı	2	1,66
	Öğrenci servisi	1	0,83
Aile	Anlayışsız veli	6	5
	Bölünmüş aile	2	1,66
	Öğretmen seçme konusunda dış baskı	1	0,83
Yönetici ve müfredat	İnisiyatif alan yönetici ve öğretmen	2	1,66
	İhmal etmek önlem almamak	1	0,83
	Para toplama	1	0,83
	Ders süresinin uzun olması ve öğrenci bıkkınlığı	1	0,83
Toplam		120	100

Tablo 9 incelendiğinde okuldaki en tehlikeli risk faktörlerine ilişkin ilköğretim okulu yöneticilerinin %15'i "kontrolsüz koşma sonucu çarpışma", %11,66'sı "merdivenlerden kayma", %6,66'lık değerler ile "kaygan zemin" ve "elektrik aksami" %5'lik değerler ile "anlayışsız veli" ve "pencerelerin alçak ve güvensiz olması", %3,33'lük değerler ile "okul önündeki cadde", "sivri uçlu keskin cisimler", "dolapların ve sıraların düşmesi", "yangın tehlikesi", "öğrenci sayısının fazlalığı" ve "okulun bulunduğu yer", %2,5'lik değerler ile "deprem" ve "okul binasının fiziki durumu", %1,66'lık değerler ile "giriş çıkışlarda ezilme durumu", "şiddet", "donatım malzemelerinin köşesinin küt olamaması", "okul çevresindeki madde bağımlıları", "bölünmüş aile" ve "inisiyatif alan yönetici ve öğretmen", %0,83'lük değerler ile "davranış bozukluğu olan öğrenciler", "sosyal medya iletişim araçlarının yanlış kullanımı", "taciz", "öğrenci devamsızlığı", "gıda zehirlenmesi", "koridora açılan ani kapı", "yüksek bahçe duvarı", "uygun zemine sahip olmayan spor alanı", "doğalgaz tehlikesi", "okul çatısı", "kazan dairesi", "temiz olmayan ortam", "ellerini kapı pencere ve etkileşimli tahtaya sıkıştırma", "öğrenci servisi", "öğretmen seçme konusunda dış baskı", "ihmal etmek önlem almamak", "para toplama" ve "ders süresinin uzun olması öğrenci bıkkınlığı" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların en tehlikeli risk faktörlerinin ne olduğuna ilişkin görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

"Sınıf içinde dolap devrilmesi, sıranın düşmesi vs., cam kırılması, öğrencilerin birbirine çarpması sonucu kazaların meydana gelmesi, öğrencilerin ellerini kapı, cam veya etkileşimli tahtaya sıkıştırması, öğrencilerin elektrik prizine metal cisim sokması." (Ö3,E)

"En büyük faktör okul binaları yapılırken riskler düşünülüyor. Merdivenler, yan korkuluklar, pencere korkuluklarının olmaması, donatım malzemelerinin köşesinin küt olmaması, öğrencilerin bahçe, koridor ve merdivenlerden kontrolsüz koşmaları, kendini bilmez velilerin anlamadan dinlemeden okula gelip öğretmene ve idarecilere sözlü ya da fiili olarak saldırmaları, bölünmüş aileler ve onların çocukları." (Ö8,E)

"Öğrencilerin kontrolsüz hareketlerinin neticesinde yaralanmaların meydana gelmesi, uygun zemine sahip olmayan beden eğitimi ve spor alanları, teorik eğitimin 7 saat sürmesi nedeniyle öğrencilerde yaşanan bıkkınlık, teneffüslerden azami faydalanma isteği." (Ö11,E)

"Güvenlik ile ilgili problemler, okulun fiziki yapısıyla ilgili problemler, merdivenlerden kayma ve düşme tehlikesi, pencerelerden düşme tehlikesi, çatıdan malzemelerin düşme riski, sıraların ve panoların sivri yerlerinin çocuklara zarar verme durumu, dolapların çocukların üzerine devrilme riski, deprem, yangın gibi doğal afetlere karşı tedbirlerin olmaması." (Ö23,E)

"Okulda çalışan herkes için risk faktörleri vardır. En tehlikeli olanlar öğrencilerin koşarken düşmesi, giriş-çıkışlarda yaşanan yoğunluklar nedeniyle gerçekleşen çarpışma, ezilme durumları, lavabo ya da merdivenlerden kayma durumları." (Ö25,E)

"Okul çevresi, öğrencilerin karşılaştığı riskler, iş güvenliği." (Ö27,K)

"Bahçede birlikte oynayan öğrencilerin herhangi bir sebepten yaralanması, kaygan bir zeminden kayarak yaralanması, temizlik konusunda dikkatli davranmadığı durumda özellikle hijyen gerektiren lavabolardan mikrop kapılması." (Ö46,K)

"Fiziki durumlardan kaynaklanan iş sağlığına aykırı durumlar, kapasitesinin üzerinde öğrenci sayısı, parçalanmış aile çocukları, davranış bozukluğu olan zor çocuklar(öğrenciler), sosyal medya iletişim araçlarının yanlış kullanımı." (Ö31,E)

"Okul ihtiyaçları için para toplama, toplanan parayı usulüne göre harcama, öğrencilerin her türlü kazalardan korunması." (Ö44,E)

Bu cevaplar incelendiğinde; Ö3 nolu katılımcı "sınıf dolaplarının devrilmesi, sıraların düşmesi, cam kırılması, öğrencilerin birbirine çarpması sonucu yaralanması, öğrencilerin ellerini kapı pencere ve etkileşimli tahtaya sıkıştırması ve prizlere metal cisim sokması" şeklinde görüş ifade etmiştir. Ö8 nolu katılımcı ise "binaların yapılırken risk faktörlerinin düşünülmeden yapıldığını" ifade etmiş ve en tehlikeli risk faktörlerin "merdiven yan korkulukları, pencerelerin korkuluksuz olması, donatım malzemelerinin köşelerinin küt olmaması, öğrencilerin kontrolsüz biçimde koşması, velileri öğretmenlere ve idarecilere sözlü ya da fiili saldırısı, bölünmüş aileler ve onların çocukları." olarak

belirtmiştir. Ö11, Ö3 ve Ö8 nolu katılımcıların görüşlerini benzer görüş belirterek onların görüşlerini desteklemekte iki katılımcının görüşlerinden farklı olarak da “*spor salonlarının uygun zemine sahip olmaması*” ve “*ders süresinin yedi saat olması sonucu öğrencilerde görünen isteksizlik*” şeklinde ifade etmiştir. Ö14 nolu katılımcı ise insanın olduğu her yerde risk faktörü olduğunu belirtmiş ve en tehlikeli risk faktörleri olarak “*öğrenci sayısının fazlalığı ve okulların kullanışlı yapılmaması*” şeklinde görüş ifade etmiştir. Ö23 nolu katılımcı diğer katılımcılar ile benzer görüşler belirtmiş, farklı olarak “*çatıdan malzemelerin düşmesi, deprem yangın gibi doğal afetlere karşı tedbirlerin olmaması*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Ö25 nolu katılımcı okulda çalışan herkes için risk faktörlerinin olduğunu, en tehlikelilerin ise “*öğrencilerin koşarken düşmesi, giriş-çıkışlarda yaşanan ezilme tehlikesi ve lavabo ve merdivenlerden kayma durumu*” olduğunu ifade etmiştir. Ö46 nolu katılımcı ise okulda karşılaştığı en tehlikeli risk faktörlerini “*bahçede oynarken öğrencilerin herhangi bir sebepten yaralanması, kaygan zeminden kayarak düşmesi ve lavabolardan mikrop kaparak hastalanması*” şeklinde görüş belirtmiştir. Ö31 nolu katılımcı en tehlikeli risk faktörlerini “*fiziki durumlardan kaynaklanan iş sağlığına aykırı durumları, öğrenci sayısının fazla olması, parçalanmış aile çocukları, davranış bozukluğu olan öğrencilerin durumu ve sosyal iletişim araçlarının yanlış kullanımı*” olarak belirtmiştir. Ö44 nolu katılımcı ise “*okul ihtiyaçları için toplanan paraların ve usulüne göre harcama yapılmamasının*” oluşturmuş olduğu tehlikeyi ifade etmiştir.

Araştırmada ulaşılan diğer bulgu katılımcıların “*Riskini tanımlanması (Risk durumlarının oluşturulması) sürecinde nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz?*” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik frekans ve dağılımlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Okul Yöneticilerinin Riskin Belirlenmesi Sürecinde Nasıl Bir Yöntem Kullandıklarına İlişkin Frekans ve Dağılımları

Riskini belirlenmesi sürecinde kullanılan yöntemler	f	%
Yaşanılan olumsuzluklardan sonra önlem almak	14	23.3
Risk tespiti yapıp önlem almak	8	13.3
İş güvenliği ve iş sağlığı uzmanı ile birlikte	8	13.3
Gözlemlenme yoluyla	8	13.3
Risk faktörleri belirlenerek okul çalışanları ve veliler ile birlikte giderilmesi	4	6.6
Öğretmenler kurulunda kurul gündemine getirilmesi	2	3.3
Artı ve eksiler değerlendirilerek yönetim ile çözülmesi	2	3.3
Okulda görev yapan personellerin bilgilendirmeleri doğrultusunda	1	1.6
Riskleri ortadan kaldırmak	1	1.6
Kriz masası kurularak	1	1.6
Can güvenliğine göre hareket edip gerekli olan acil çalışmaları yapmak	1	1.6
Çözüm odaklı yaklaşım	1	1.6
Yöneticiler ile haftalık toplantı	1	1.6
Ambulans, polis ve veliler ile iletişim sağlanması	1	1.6
Tutanak tutularak amirlere bilgi verilmesi	1	1.6
Literatürden faydalanmak	1	1.6
Anket	1	1.6
Durum tanımı, analiz, sentez ve çözümler	1	1.6
Okulun bulunduğu çevrenin analizi	1	1.6
Öngörüyle hareket etme	1	1.6
İş sağlığı ve güvenliği parametresi	1	1.6
Toplam	60	100

Tablo 10 incelendiğinde okullarda riskini tanımlanması sürecinde nasıl bir yöntem kullandıklarına ilişkin okul yöneticilerinin %23,3’ü “*yaşanılan olumsuzluklardan sonra önlem almak*”, %13,3’lük değerler ile “*risk tespiti yapıp önlem almak*”, “*iş güvenliği ve iş sağlığı uzmanı ile birlikte*” ve “*gözlem yoluyla*”, %6,6’sı “*Risk faktörleri belirlenerek okul çalışanları ve velileri ile birlikte giderilmesi*”, %3,3’lük değerler ile “*öğretmenler kurulunda kurul gündemine getirilmesi*” ve “*artı ve eksiler değerlendirilerek yönetim ile çözülmesi*”, %1,6’lık değerler ile “*okulda görev yapan personellerin bilgilendirmeleri doğrultusunda*”, “*riskleri ortadan kaldırmak*”, “*kriz masası kurularak*”, “*can güvenliğine göre hareket edip gerekli olan acil çalışmaları yapmak*”, “*çözüm odaklı yaklaşımlar*”, “*yöneticiler ile haftalık toplantı*”, “*ambulans, polis ve veliler ile iletişim sağlanması*”, “*tutanak tutularak amirlere bilgi verilmesi*”, “*literatürden faydalanmak*”, “*anket*”, “*durum tanımı, analiz, sentez ve çözümler*”, “*okulun bulunduğu çevrenin analizi*”, “*ön görüyle hareket etme*” ve “*iş sağlığı ve güvenliği parametresi*”

şeklinde görüş bildirmişlerdir. Okul yöneticilerinin riskin tanımlanması sürecinde nasıl bir yöntem kullandıklarına ilişkin görüşlerinin örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Görünen ve yaşanan olaylardan çıkarım yaparak oluşturuyoruz.” (Ö6,E)

“Geçmiş tecrübelerden faydalaniyorum.” (Ö9,E)

“Daha önceki deneyimlerden yola çıkarak en çok karşılaşılan riskleri öne alıyoruz.” (Ö13,E)

“Okulun mevcut durumunu ve öncesinde yaşanan olumsuz örnekleri göz önüne alarak risk tanımlanması yaparım.” (Ö25,E)

“Okullarda risk faktörleri, olumsuz olaylar yaşanmadan, risk tespiti yapıp önlemler alınmaktadır. Cadde için okul giriş ve çıkışlarında trafik geçit görevlisi, öğretmen ve veliler görevlendirilir. Özel güvenlik bulunmaktadır.” (Ö1,E)

“Önce riskler tespit ediliyor. Tedbirler belirleniyor. Aciliyet durumuna göre okul yönetimi gerekli müdahaleleri yapıyor. Aşan bir durum varsa ilgili birime bildiriliyor.” (Ö36,E)

“İş güvenliği ve iş sağlığı uzmanları ile birlikte kurumumuzdaki riskli alanlar tespit ediyor. Su, elektrik tesisatları ve risk alanları yönetmelik çerçevesinde belirleniyor.” (Ö5,E)

“Kurum olarak iş sağlığı ve güvenliği raporu hazırlayarak. İşg uzmanlarına konuyu iletiyoruz.” (Ö37,E)

“Gözleme yoluyla önceden belirleriz ve bu risklerin giderilmesi için gerekli önlemleri almaya çalışırız.” (Ö10,E)

“Anket, gözlem, öğretmenlerden ve öğrencilerden geri bildirimler, velilerden gelen tavsiye ve şikayetler, ölçme ve değerlendirme sonuçları” (Ö31,E)

“Okulda çalışan öğretmenler, hizmetli, veli ve öğrencilerden görüş alıyorum” (Ö7,E)

“Öğretmenler kurulunda konu gündeme gelip ortak bir sonuca varılmaktadır.” (Ö34,E)

“Durum tanımı, analiz, sentez ve çözümler.” (Ö39,E)

Katılımcıların okullarda riski nasıl tanımladığına ilişkin görüşleri incelediğinde riskin tanımlanması (risk durumlarının oluşturulması) sürecinde farklı yöntemler kullandıkları görülmüştür. Okullarda riskin tanımlanması sürecinde Ö6, Ö9, Ö13 ve Ö25 nolu katılımcılar yaşanan olumsuz olaylardan çıkarım yaparak riski tanımladıklarını belirtirken Ö1 nolu katılımcı okullarda olumsuz olaylar yaşanmadan risk tespiti yapıp önlemler aldıklarını belirtmiştir. Ö36 nolu katılımcı ise önce risklerin tespit edilip tedbirlerin alınması, aciliyet durumuna göre müdahalelerin yapılması ve okul yönetimini aşan bir durum olduğunda ilgili birimlere bildirilmesi şeklinde görüş belirtmiştir. Ö36 nolu katılımcının görüşü Ö1 nolu katılımcıyı destekler nitelikte olup, olumsuz olaylar yaşanmadan tedbir aldıklarını göstermektedir. Katılımcılardan Ö5 ve Ö37 nolu katılımcılar risklerin tanımlanması sürecinde uzman kişilerden yardım alarak risk tespiti yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ö10 nolu katılımcı gözleme yoluyla riskleri önceden belirttiklerini ve ona göre önlem almaya çalıştıklarını belirtirken Ö31 nolu katılımcı risklerin tanımlanması sürecinde “anket ve gözlem, öğretmen, öğrenci ve velilerden görüşler alarak ve ölçme ve değerlendirme sonuçları gibi birden fazla yöntem kullandıklarını belirtmiştir. Ö7 nolu katılımcı ise öğretmenlerin, hizmetlilerin, velilerin ve öğrencilerin görüşleri ve önerileri ile riskleri tanımladıklarını ifade etmiştir. Ö34 nolu katılımcı risklerin tanımlanması sürecinde öğretmen kurulunda gündeme getirilerek ortak bir sonuca vardıklarını belirtirken, Ö39 nolu katılımcı ise daha genel bir ifade ile durum tanımı, analiz, sentez ve çözümler şeklinde ifade etmiştir. Ö39 nolu katılımcı belirtmiş olduğu görüşte önce risklerin tespit edilmesini gerektiğini, tespit edilen risklerin analizinin yapılarak risklere karşı önlem alınması gerektiğini ifade etmek istemiştir.

Araştırmada ulaşılan diğer bulgu katılımcıların “Okul yöneticilerinin risk yönetimine ilişkin görüşleri nelerdir? Risk yönetimini gerçekleştirme düzeyleri ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik frekans ve dağılımlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Okul Yöneticilerinin Risk Yönetimine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Dağılımları

Risk yönetimi	f	%
Olumsuzluklara tedbir almak	18	36
Riski kontrol altına almak	3	6
Riskleri yürüten ekip	2	4
Sorumluluk	2	4
Kesin oluşabilecek durumlara müdahil olmak	2	4
Beklenmeyen durumları yönetebilme gücü	2	4
Risk durumlarını yönetmek	2	4
Problemi en az zararlarla çözebilme yeteneği	2	4
Olumsuz durumları azaltma	2	4
Pratik çözüm yolları bulmak	1	2
Fırsat ve tehdit değerlendirme sürecini yönetmek	1	2
Risk oluşabilecek durumlara müdahale etmek	1	2
Sorun tespiti	1	2
Olaylara ve durumlara göre değişiklik gösterme	1	2
Kötü ya da tehlikeli durumu iyiye çevirebilme	1	2
Okul ve çevre şartlarını bilmek	1	2
Olayın yaşanmışlık sayısına göre değişimi	1	2
İnisiyatif alabilme	1	2
Profesyonel müdahale	1	2
Riski ortadan kaldırmak	1	2
Acil eylem planı oluşturmak	1	2
Tatbikat yapmak	1	2
Krize zamanında müdahale etmek	1	2
Hızlı çözüm bulmak	1	2
Toplam	50	100

Tablo 11 incelendiğinde okul yöneticilerinin “Okul yöneticilerinin risk yönetimine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna %36’sı “olumsuzluklara tedbir almak”, %6’sı “riski kontrol altına almak”, %4’lük değerler ile “riskleri yürüten ekip”, “sorumluluk”, “kesin oluşabilecek duruma müdahil olmak”, “beklenmeyen durumları yönetebilme gücü”, “riskli durumları yönetmek”, “problemi en az zararlarla çözebilme yeteneği” ve “olumsuz durumları azaltma”, %2’lik değerler ile “pratik çözüm yolları bulmak”, “fırsat ve tehdit değerlendirme sürecini yönetmek”, “risk oluşabilecek durumlara müdahale etmek”, “sorun tespiti”, “olaylara ve durumlara göre değişiklik gösterme”, “kötü ya da tehlikeli durumu iyiye çevirebilme”, “okul ve çevre şartlarını bilmek”, “olayın yaşanmışlık sayısına göre değişim”, “inisiyatif alabilme”, “profesyonel müdahale”, “riski ortadan kaldırmak”, “acil eylem planı oluşturmak”, “tatbikat yapmak”, “krize müdahale etmek” ve “hızlı çözüm bulmak” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 12. Okul Yöneticilerinin Risk Yönetimini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Dağılımları

Risk yönetim düzeyi	f	%
İyi	21	42
Bütçe yetersizliğinden dolayı yetersiz	3	6
Orta	4	8
Kötü	2	4
Görüş bildirmeyen	20	40
Toplam	50	100

Tablo 12’ de okul müdürlerinin risk yönetim düzeyine ilişkin görüşleri verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde okul yöneticilerinin “Risk yönetimini gerçekleştirme düzeyleri ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin %42’si “iyi”, %6’sı “bütçe yetersizliğinden dolayı yetersiz”, %8’i “orta”, %4’ü “kötü” şeklinde görüş bildirirken %40’ı görüş bildirmemiştir. Okul yöneticilerinin “risk yönetimi ve risk yönetimini gerçekleştirme düzeyiniz nedir?” sorusuna ilişkin görüşlerinin örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Risk içeren faktörleri tespit ederek onunla ilgili olumsuzluk yaşamadan terdir alıyoruz.”
(Ö2,E)

“Risk vukuat haline gelmeden tedbir almak. Bütçe yetersizliğinden dolayı risk yönetimi zayıf.” (Ö13,E)

“Tehlikeli durumların belirlenmesi ve tedbirlerin alınması. Gerekli bilgiler edinilmiştir. İyi.” (Ö14,E)

“Risk yönetimi, her türlü olumsuz olayları önceden tahmin ederek meydana gelmesini engellemek ve tüm bunlara rağmen oluşan olumsuz durumlardan en az zararla kurtulmaktır. Başarılı olduğumu düşünüyorum.” (Ö24,E)

“Oluşacak tehlike anında yapılacak ve yapılması durumunda her türlü tedbirler alınmasını sağlamadır. Risk yönetimi gerçekleştirme düzeyimiz en iyi önlemi aldirıp en üst safhada müdahale etmek.” (Ö38,E)

“Oluşabilecek kaza ve tehlikeli durumları kontrol altında tutmaktır. Örneğin kaloriferin, prizlerin kontrolünün yapılması, belli araç gereçlerin tehlikeden arındırılması. Orta düzeyde risk yönetimini gerçekleştirebilirim.” (Ö46,E)

“Okulda riskler konusunda planlı çalışmalar yapıp yürüten ekibe risk yönetimi denir. Riskleri yönetebilme düzeyimiz iyi düzeydedir. (Ö3,E)

“Risk yönetimi sorumluluk sahibi insanların karşılaştığı sorunları büyütmeden, kendi yetenek ve kabiliyetiyle çözmesidir. Risk almadan iş yapılmaz. Yüksek oranda risk yönetiminin gerçekleştirildiğini düşünüyorum.”(Ö43,E)

“Risk alma durumudur. Kesinlikle oluşabilecek durumlara müdahil olabilmektir. Bunu da sağladığımı düşünüyorum.” (Ö7,E)

“Önceden tespit edilmesi, riskler oluşmadan ortadan kaldırılması. Gerçekleştirmede en büyük engelimiz ekonomik faktörler. Risk yönetim düzeyimizin iyi olduğunu düşünüyorum.” (Ö8,E)

“Risk faktörlerini kontrol altına alma sürecidir. İmkânlar ölçüsünde ciddiyet arz eden risk faktörlerine öncelik verilerek kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır.” (Ö11,E)

“Acil eylem planı oluşturmak. Tatbikat yapmak, sorunları görmezden gelmemek, kendimi yeterli buluyorum.”(Ö40,E)

“Karşılaşılan olaylara cesurca yaklaşabilmek inisiyatif alabilmektir.” (Ö30,E)

Bu cevaplar incelendiğinde; Ö2 nolu katılımcı risk içeren faktörleri tespit ederek olumsuz olay yaşanmadan önlem aldıkları şeklinde görüş belirtmektedir. Ö13 nolu katılımcının yapmış olduğu tanım ise Ö2 nolu katılımcıyı destekler nitelikte olup risk yönetimini vukuat haline gelmeden tedbir almak şeklinde belirtmiş, risk yönetim düzeyinin ise okulun bütçe yetersizliğinden dolayı zayıf olduğunu ifade etmiştir. Ö14 nolu katılımcı risk yönetimini tehlikeli durumların belirlenerek tedbir alınması şeklinde tanımlamış ve risk yönetim düzeyinin iyi olduğunu belirtmiştir. Ö24 nolu katılımcı ise Ö2, Ö13 ve Ö14 nolu katılımcıya benzer tanımlar yapmıştır ve kendisini de risk yönetimi konusunda başarılı bulmaktadır. Ö38 nolu katılımcı diğer 4 katılımcının görüşünden farklı olarak risk yönetimini tehlike anında tedbir almak olarak ifade etmekte ve risk yönetimi konusunda kendisini başarılı bulmaktadır. Ö46 nolu katılımcı risk yönetimini, riskli durumları kontrol altına tutmak şeklinde ifade etmiş ve risk yönetim düzeyinin orta olduğunu belirtmiştir. Ö3 nolu katılımcı risk yönetimini, risk konusunda düzenli çalışmalar yapan ekip şeklinde ifade etmiştir. Ö43 nolu katılımcı risk almadan iş yapılamayacağını, risk yönetimini ise sorumluluk sahibi insanların, sorunları büyütmeden yetenek ve kabiliyetleriyle çözmesi gerektiği şeklinde görüş ifade etmiş ve bu konuda kendisinin başarılı olduğunu belirtmiştir. Ö7 nolu katılımcı risk yönetimini risk almak ve oluşacak durumlara müdahale etmek olduğunu belirtmiş ve bu konuda da yeterli olduğunu ifade etmiştir. Ö8 nolu katılımcı da Ö2, Ö13, Ö14 ve Ö24 nolu katılımcıların görüşlerine benzer görüş ile risk yönetimini olumsuzlukların önceden tespit edilerek ortadan kaldırılması gerektiği şeklinde görüş belirtmektedir. Ayrıca Ö2 nolu katılımcı gibi okulun bütçesinin yetersizliğinden dolayı risk yönetiminde zorlandığını belirtmiş ve risk yönetiminin de iyi düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Ö11 nolu katılımcı risk yönetimini okulun imkanları ölçüsünce riskleri kontrol altına almaya çalışmak olarak ifade etmiştir. Ayrıca risk yönetiminde okulun bütçesinin önemini belirtmiştir. Buradan anlaşılacağı gibi; okul bütçesi yeterli olduğunda riskleri kontrol altına almakta

sıkıntı yaşamayacaklarını, bütçenin yetersiz olduğu durumlarda riskleri kontrol altına almakta sıkıntı yaşayarak bazı sorunlar ile karşılaşacaklarıdır. Ö40 nolu katılımcı ise risk yönetimini acil eylem planı, tatbikat ve sorunları görmezden gelmemek olarak ifade etmiş ve kendisini de risk yönetimi konusunda yeterli bulmuştur. Ö30 nolu katılımcı da inisiyatif almak ve olaylara cesur yaklaşmak olarak görüş belirtmiştir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu katılımcıların “Okulunuzda risk yönetim sürecinde bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır? Açıklar mısınız?” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik frekans ve dağılımlar Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Okul Yöneticilerinin Risk Yönetim Sürecinde Bütün Risk Faktörleri Dikkate Alınıp Alınmadığı Sorusuna İlişkin Frekans ve Dağılımları

Bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır?	f	%
Dikkate alınmamaktadır	10	20
Dikkate alınmaktadır	40	80
En ufak kaza riski bile dikkate alınmaktadır	8	20
Çözümlemesi sürecinde en büyük sıkıntı maddi yetersizlik	7	17,5
Ne kadar dikkat edilse de gözden kaçan risk faktörü bulunmaktadır	5	12,5
Tespit edilen risklerin önlenmeye çalışılması	4	10
Donatım malzemelerinin sabitlenmesi ve kontrolü	2	5
Okul giriş çıkışlarının kontrolü	2	5
İlgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapmak	2	5
Uzman kişi kontrolünde belirlenmesi	2	5
Okul binasının çok eski olması nedeniyle yeterli çalışma yapılmaması	1	2,5
Her başarının altında alınan riskler vardır	1	2,5
Görev ve sorumluluk eşitsizliği kriz yönetimini engellemektedir	1	2,5
Güvenlik görevlisinin tutulması	1	2,5
Öğrenci davranış kuralları ve sivil savunma unsurları dikkate alınır	1	2,5
Gözlemlenen ve akla gelen bütün risk faktörleri dikkate alınmaktadır	1	2,5
Acil eylem planını dikkate almak	1	2,5
Her türlü artı ve eksi faktörleri düşünerek değerlendirmek	1	2,5
Toplam	50	100

Tablo 13’ü incelediğimizde; okul yöneticilerinin “bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır?” sorusuna ilişkin %80’i “dikkate alınmaktadır”, %20’si “dikkate alınmamaktadır” şeklinde görüş belirtmiştir. Okul yöneticilerinin “okulunuzda bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır?” sorusuna verdikleri cevabın açıklama kısmında ise %20’sinin “en ufak kaza riski bile dikkate alınmaktadır”, %17,5’inin “çözümlemesi sürecinde en büyük sıkıntı maddi yetersizlik”, %12,5’inin “ne kadar dikkat edilse de gözden kaçan risk faktörü bulunmaktadır”, %10’unun “tespit edilen risklerin önlenmeye çalışılması”, %5’lik değerler ile “donatım malzemelerinin sabitlenmesi ve kontrolü”, “okul giriş-çıkışlarının kontrolü”, “uzman kişi kontrolünde belirlenmesi” ve “ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmak”, %2,5’lik değerler ile “okul binasının çok eski olması nedeniyle yeterli çalışma yapılamaması”, “her başarının altında alınan risk vardır”, “görev ve sorumluluk eşitsizliği kriz yönetimini engellemektedir”, “güvenlik görevlisinin tutulması”, “öğrenci davranış kuralları ve sivil savunma dikkate alınır”, “gözlemlenen ve akla gelen bütün risk faktörleri dikkate alınır”, “acil eylem planını dikkate almak” ve “her türlü artı ve eksi faktörleri düşünerek değerlendirmek” şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin “okulunuzda bütün risk faktörleri dikkate alınmakta mıdır? Açıklar mısınız?” sorusuna ilişkin görüşlerin örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Bütün risk faktörleri dikkate alınmaktadır. Elektrik sistemi güvenlik altında, cadde çıkışı kontrolü, nöbetçi öğretmenler risk faktörlerini azaltan etkenlerdir.” (Ö1,E)

“Alınmaktadır. Ancak okulumuz çok eski olması nedeniyle geniş kapsamlı bir çalışma yapılamadı.” (Ö5,E)

“Bütün riskler, risk faktörleri dikkate alınır, fakat risk var diye de bir şey yapmaz isek sokağa adım atamayız onun için her başarının alt yapısında alınan riskler vardır.” (Ö9,E)

“Alınmaktadır. Ancak eğitim yönetiminde görev ve sorumluluk eşitsizliği sağlıklı bir kriz yönetimini engellemektedir.” (Ö16,E)

“Evet. Okulun tüm birimlerinde karşılaşılabilecek risk durumlarının analizi yapılarak gerekli tedbirler alınır.” (Ö20)

“Evet genel olarak bütün risk faktörleri dikkate alınmakta ve her geçen gün bu doğrultuda çalışmalar yapılmakta. Örneğin okul güvenlik görevlisinin tutulması, malzemelerin sabitlenmesi, merdiven kaydırmaz yapılması, yangın malzemelerinin bakımının yapılması.” (Ö23,E)

“Gözlemlenen ve akla gelen tüm risk faktörleri değerlendirilir.” (Ö35,E)

“Evet. Tüm okulun tarafımızdan ve iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarınca risk faktörleri raporlaştırılıp ilgili mercilere iletilmiştir.” (Ö37,E)

“Okulda alınması gereken riskler alınır, riskler alınırken her türlü artı ve eksi faktörler düşünülerek değerlendirilir.” (Ö44,E)

“Evet alınmaktadır. Mesela; kaloriferin, elektrik panosunun ve prizlerin bakımı, lavaboların, dolapların ve panoların sabitlenmesi, prize koruma kapağının takılması, çay semaverinin bulunduğu yer ve konumu, kesici ve delici aletlerin yeri, okul bahçesi duvarı ve kapısının durumu kontrol altına alınmıştır.” (Ö46,K)

“Mümkün olduğu kadar alınmaya çalışılmaktadır. Gözden kaçan oluyor tabii” (Ö18,E)

“okulumuzdaki risk yönetiminde bütün risk faktörleri dikkate alındığı söylenemez” (Ö21)

“Okul yönetiminde bütün risk faktörleri dikkate alınmayabilir, maddi yetersizlikler, fiziki yetersizlikler.” (Ö26,E)

“Hayatın doğal şartları içinde bütün risk faktörlerini dikkate almak olanaksızdır.” (Ö45,K)

Bu cevaplar incelendiğinde; Ö1 nolu katılımcı bütün risk faktörlerinin dikkate alındığını ifade etmiş ve cadde giriş-çıkışlarının kontrolünün sağlandığını, elektrik sisteminin kontrolünün sağlanarak güvenli hale getirildiğini ve okulda nöbetçi öğretmenlerin görevini yapmasıyla risklerin en aza indirildiğini belirtmiştir. Ö5 nolu katılımcı da risk faktörlerinin dikkate alındığını belirtmiş fakat okulun eski bir yapıya sahip olması sebebi ile çalışmaların yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Katılımcılardan Ö9 nolu katılımcı bütün risk faktörlerini dikkate alındığını belirtse de her başarının altında alınan risklerin olduğunu belirtmiş, risklerin hayatın bir parçası olduğunu ve bu risklere karşı yapılacak işlerden kaçmak yerine riski kazanca dönüştürmek gerektiğini de ifadelerine eklemiştir. Ö16 nolu katılımcı da bütün risk faktörlerinin dikkate alındığını ifade etmiş lakin eğitim yönetimindeki görev ve sorumluluk eşitsizliğinin sağlıklı bir kriz yönetimini engellediğini belirtmiştir. Ö20 nolu katılımcı ise bütün risk faktörlerinin dikkate alındığını, okulda karşılaşılabilecek risklerin belirlenerek tedbirlerin alındığını ifade etmiştir. Ö23 nolu katılımcı bütün risk faktörlerini dikkate aldıklarını ve bu konudaki çalışmalarını yoğunlaştırdıklarını belirtmiştir. Ö35 nolu katılımcı, Ö23 nolu katılımcı ile benzer görüş belirterek gözlem ve akla gelen tüm risk faktörlerini dikkate aldıklarını ifade etmiştir. Ö37 nolu katılımcı risk faktörlerinin dikkate alındığını, çalışmalarında iş sağlığı ve güvenliği uzmanları ile risk faktörlerini raporlaştırıp gerekli merciler ile iletişime geçerek risklerin giderilmeye çalışıldığını belirtmiştir. Ö44 nolu katılımcı da okulda alınması gereken risklerin alındığını, alınırken artı ve eksi faktörlerinin düşünülerek değerlendirildiğini ifade etmiştir. Ö46 nolu katılımcı ise bütün risk faktörlerinin dikkate alındığını, okulda kaloriferin, elektrik panosunun ve prizlerin kontrolünün yapılarak güvenli hale getirildiğini, donatım malzemelerinin sabitlendiğini, prize koruma kapağının takıldığını, çay semaverini, delici ve kesici malzemelerden doğacak tehlikelerin giderildiğini, okul bahçe duvarının ve kapısının kontrol altına alındığını belirtmiştir. Ö18 nolu katılımcı mümkün olduğu kadar dikkate alınmaya çalışılsa da gözden kaçan risk faktörlerinin olduğunu belirtmiştir. Ö21 nolu katılımcı da bütün risk faktörlerinin dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Ö26 nolu katılımcı okulun fiziki ve maddi yetersizliklerinin bütün risk faktörlerinin dikkate alınmasını engellediği yönünde görüş belirtmiştir. Ö45 nolu katılımcı ise bütün risk faktörlerini dikkate almanın imkansız olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmada ulaşılan diğer bulgu katılımcıların “Okulda yapılan çalışmaların risk yönetimini gerçekleştirebilme düzeyi bakımından yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız neden?” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik frekans ve dağılımlar Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Okul Yöneticilerinin Okulda Yapılan Çalışmaların Yeterli Olup Olmadığı Sorusuna İlişkin Frekans ve Dağılımları

Risk yönetim düzeyi	f	%
Yeterli buluyorum	24	48
Yeterli bulmuyorum	26	52
Ekonomik nedenler	11	22
Okulun fiziki durumu	6	12
Riskleri göremediğimiz durumlarda oluşması	4	8
Paydaşların ilgisiz ve yeterli donanıma sahip olamaması	3	6
Bürokratik nedenler	1	2
Seminerlerin verimsiz olması	1	2
Toplam	50	100

Tablo 14 incelendiğinde “okulda yapılan çalışmalarını yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız neden?” sorusuna ilişkin okul yöneticilerinin %52’si “yeterli bulmuyorum”, %48’ise i ise “yeterli buluyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Okul yöneticilerinin okulda yapılan çalışmalarını yeterli bulmamasını temsil eden toplam %52’lik kısmın %22’si “ekonomik nedenler”, %12’si “okulun fiziki durumu”, %8’i “risklerin göremediğimiz durumlarda oluşması” %6’sı “paydaşlarının ilgisiz ve yeterli donanıma sahip olamaması”, %2’lik değerler ile “bürokratik nedenler” ve “seminerlerin verimsiz olması” ifadelerinden oluşmaktadır. Okul yöneticilerinin okulda yapılan çalışmaların yeterli olup olmadığı sorusuna ilişkin görüşlerini içeren bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Okuldaki risk yönetim süreçlerini yeterli bulmuyorum. Bunun temel sebebi bürokratik prosedürler ve ekonomik sebepler.” (Ö2,E)

“Yeterli bulmuyorum. Çünkü okullarda risk yönetimini gerçekleştirmek için risk sebeplerini ortadan kaldırmak gerekiyor. Bunun için maddi kaynak gerekmektedir. Okulumuzun ayrı bütçesi olmadığı için yeterli önlemler bazen alınmıyor.” (Ö10,E)

“Açıkça yeterli bulmuyorum. Okulun bütçesi bu önlemleri almamız için yeterli olmuyor. Diğer bir husus personellerin bu konuda yeteri kadar eğitilmiş olmaması. Yapılan seminerlerin etkili verimli olmaması. Birçok şeyin evrak üzerinde gerçekleşmesi ve okulların evrakla boğulması.” (Ö23,E)

“Yeterli değil öncelikle ihtiyaçlarımız karşılanmıyor, risk faktörleri hep kağıt üzerinde kalıyor.” (Ö29,E)

“Okulumuzun fiziki durumu nedeniyle bir çok çalışma eksik kalmıştır.” (Ö5,E)

“Yeterli değil, bina eski, tüm riskleri kontrol etmek çok zor.” (Ö13,E)

“Daha kullanışlı ve daha konforlu yapılar söz konusu olabilir.” (Ö45,E)

“%100 olduğumuz söyleyemeyiz. Paydaşların ilgi yetenek ve sorumluluk alma düzeyleri risk yönetimini azaltıyor.” (Ö11,E)

“Yeterli değil öğretmenlerin isteksizliği” (Ö39,E)

“Bulmuyorum. Yeterli ve tecrübeli personellerin bulunmaması.” (Ö42,E)

“Yeterli buluyorum. Bu konuda il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinden de destek alarak yürütüyoruz. Çatının yenilenmesi, elektrik tesisatının yenilenmesi gibi...” (Ö3,E)

“Evet buluyorum. Bu ana kadar hiçbir olay çözümsüz kalmamıştır.” (Ö9,E)

“Okulumuzda yapılanları risk yönetimini gerçekleştirme bakımından yeterli buluyorum.” (Ö32,E)

“Okulumuzda en üst düzeyde yapılmaktadır. Gerekli her şey yapıp yeterli buluyoruz ama daha da iyi olabiliriz.” (Ö38,E)

Bu cevaplar incelendiğinde Ö2 nolu katılımcı okullardaki risk yönetim çalışmalarını yeterli bulmamakta ve temel sebebinin bürokratik prosedürler ve ekonomik sebepler olduğunu belirtmektedir. Ö10 nolu katılımcı okullarda risk yönetimini gerçekleştirmek ve riskleri ortadan kaldırmak için maddi kaynaklara ihtiyaç duyulduğunu, okulun ise bütçesinin kısıtlı olmasından dolayı bu konuda yapılan çalışmaları yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Ö23 nolu katılımcı ise okul bütçesinin yeterli olmadığını, okul personelinin risk yönetimi konusunda yetersiz olduğunu, risk yönetimi ile ilgili verilen seminerlerin verimli geçmediğini, birçok olayın evrak üzerinden gerçekleşerek okulun evraklara boğulduğunu bundan dolayı ise yapılan çalışmaların yetersiz kaldığını belirtmiştir. Ö29 nolu katılımcı da Ö2, Ö10 ve Ö23 nolu katılımcıların belirttiği gibi bütçe yetersizliğinden dolayı birçok çalışmanın kağıt üzerinde kaldığını ifade etmiştir. Ö5, Ö13 ve Ö44 nolu katılımcılar ise okulun fiziki durumunun risk yönetimini engellediğini daha elverişli binaların risk yönetimini gerçekleştirmede kolaylık sağlayacağını belirtmişlerdir. Ö11 nolu katılımcı risk yönetimi konusunda okulda yapılan çalışmaları, okul çalışanlarının ilgi, yetenek ve sorumluluk alma düzeylerinin yetersizliğinden dolayı yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Ö39 ve Ö42 nolu katılımcılar da benzer ifadeler kullanarak Ö11 nolu katılımcının görüşünü desteklemişlerdir. Ö3 nolu katılımcı ise okulda yapılan çalışmaları yeterli bulduğunu bu konuda il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinden destek aldıklarını belirtmiştir. Ö9, Ö32 ve Ö38 nolu katılımcılar da Ö3 nolu katılımcı gibi risk yönetimi konusunda yapılan çalışmaları yeterli bulduklarını, hiçbir sorunun çözümsüz kalmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmada ulaşılan diğer bulgu katılımcıların “*Risk faktörlerinin belirlenmemesi nedeni ile okulunuzda hiç önemli sorun yaşadınız mı?*” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik görüşlerin frekans ve dağılımları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Okul Yöneticilerinin Risk Faktörlerinin Belirlenmemesi Nedeni İle Okullarında Sorun Yaşayıp Yaşamadıklarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Dağılımları

Okulunuzda sorun yaşadınız mı?	F	%
Hayır, yaşanmadı	36	72
Evet, bazı sorular yaşandı	14	28
Toplam	50	100

Tablo 15 incelendiğinde okul yöneticilerinin “*Risk faktörlerinin belirlenmemesi nedeni ile okulunuzda hiç önemli sorun yaşadınız mı?*” sorusuna ilişkin %72’si “*hayır, yaşanmadı*”, %28’i “*evet, bazı sorunlar yaşandı*” şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Katılımcıların risk faktörlerinin belirlenmemesi nedeni ile okullarında sorun yaşanıp yaşanmadığı sorusuna ilişkin cevapları aşağıda verilmiştir.

“*Şuana kadar bizi sıkıntıya sokacak bir sorunla karşılaşmadık.*” (Ö2,E)

“*Yaşanmadı. Gerekli tedbirler önceden alındı. Ancak tüm tedbirler alınsa bile riskler mevcut olmaya devam etmektedir. Sıfır risk söz konusu değildir.*” (Ö3,E)

“*Sürekli takip ettiğimizden dolayı herhangi bir sorunla karşılaşmadık.(büyük)*” (Ö19,E)

“*Okulumuzda risk faktörleri sürekli tespit edilir. Çok şükür bir şey yaşamadık.*” (Ö36,E)

“*Okulumuz 1964 yapımı olmasından dolayı bazı sorunlar yaşadık.*” (Ö4,E)

“*Evet. 2 yıl evvel sıranın altındaki vida biraz uzun bırakılmış. Öğrenci (sıranın) masanın üzerine oturuyor sallanırken sırayla beraber düşüyor ve parmağını yaralıyor. Bu milyonda bir risk öngörülmediğinden böyle bir hadise yaşanıyor.*” (Ö11,E)

“*Evet yaşadık. Panonun sivri tarafının öğrencimizin yüzünü yaralaması. Diğeri sabitlenmeyen sınıf dolabının öğrencinin üzerine düşmesi. Neyse ki çok büyük zararı olmadı.*” (Ö23,E)

“*Önemli bir sorun yaşandı spor salonu elektrik tamiri için yükseğe çıkan personel düşerek ağır yaralandı.*” (Ö43,E)

Bu cevaplar incelendiğinde Ö2, Ö3, Ö19 ve Ö36 nolu katılımcılar okulda sürekli risk faktörlerini belirleyip gerekli tedbirleri aldıklarından dolayı olumsuz bir olayın yaşanmadığını belirtmişlerdir. Ö3 nolu katılımcı risklere karşı okulda tüm tedbirlerin alınması halinde bile riskli durumların bulunmaya devam ettiğini, sıfır riskin söz konusu olmayacağını ifade etmiştir. Ö4 nolu katılımcı okul binasının eski bir yapı olmasından dolayı okulda sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Ö11 nolu katılımcı öğrenci sıranın

üzerinde sallanırken sıra ile beraber düşmesi sonucu sıra altında uzun bırakılan vidanın öğrencinin parmağını yaralandığını belirtmiştir. Ö23 nolu katılımcı panonun sivri ucunun öğrencinin yüzünü yaralaması, duvara sabitlenmemiş olan sınıf dolabının öğrencinin üzerine düşmesi sonucu öğrencinin yaralandığını ifade etmiştir. Ö43 nolu katılımcı ise spor salonundaki elektrik tamiri için yükseğe çıkan okul personelinin düşerek ağır yaralandığı ifadelerini kullanmıştır.

Araştırmada ulaşılan diğer bulgu katılımcıların “*konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir düşünce var mı?*” sorusuna ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu soru ifadesine yönelik frekans ve dağılımlar Tablo 16’de verilmiştir.

Tablo 16. Okul Yöneticilerinin “Konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?” Sorusuna İlişin Frekans ve Dağılımları

Konu ile ilgili eklemek istenilen düşünceler	f	%
Hayır	26	52
Okullara bütçe sağlanması	9	18
Risk yönetimini yerel yönetim ve MEM ile birlikte yürütmek	1	2
Binadan kaynaklanan durumların bina yapım aşamasında yapılması	1	2
Donatım malzemelerinin yapım sırasında düşünülerek sabitlenmesi	1	2
Okul fiziki şartların iyileştirilmesi	1	2
Kurumsal desteğin sağlanması	1	2
Eğitim yöneticilerinin tamamı amatör düzeydedir	1	2
Okul çevresindeki gençlerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi	1	2
İdarecilerin tüm sorunlara ve risklere çözüm odaklı olması	1	2
Okullara risk yönetimini bilen duyarlı okul müdürlerinin seçilmesi	1	2
Risk yönetimi ile ilgili seminerler ilgi çekici hale getirilmesi	1	2
İşlerimizi “bir şey olmaz” felsefesiyle değil, “ne olabilir” düşüncesiyle yapmak	1	2
Risk faktörleri belirlendikten sonra gerekli işlemlerin yapılması	1	2
İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlere her yıl eğitim verilmesi	1	2
Risk almayan, alamayan yöneticilik yapamaz	1	2
Kadere iman mertebesinde tedbir almak	1	2
Toplam	50	100

Tablo 16 incelendiğinde “*Konu ile ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?*” sorusuna ilişkin okul yöneticilerinin %52’si “*hayır*”, %18’i “*okullara bütçe sağlanması*”, %2’lik değerler ile “*risk yönetimini yerel yönetim ve MEM ile birlikte yürütmek*”, “*binadan kaynaklanan durumların bina yapım aşamasında yapılması*”, “*donatım malzemelerinin yapım sırasında düşünülerek sabitlenmesi*”, “*okul fiziki şartların iyileştirilmesi*”, “*kurumsal desteğin sağlanması*”, “*eğitim yöneticilerinin tamamı amatör düzeydedir*”, “*okul çevresindeki gençlerin bağımlılıkla mücadele konusunda bilgilendirilmesi*”, “*idarecilerin tüm sorunlara ve risklere çözüm odaklı olması*”, “*okullara risk yönetimini bilen duyarlı okul müdürlerinin seçilmesi*”, “*risk yönetimi ile ilgili seminerler ilgi çekici hale getirilmesi*”, “*işlerimizi ‘bir şey olmaz’ felsefesiyle değil, ‘ne olabilir’ düşüncesiyle yapmak*”, “*risk faktörleri belirlendikten sonra gerekli işlemlerin yapılması*”, “*işlerimizi ‘bir şey olmaz’ felsefesiyle değil, ‘ne olabilir’ düşüncesiyle yapmak*”, “*risk faktörleri belirlendikten sonra gerekli işlemlerin yapılması*”, “*iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlere her yıl eğitim verilmesi*”, “*risk almayan, alamayan yöneticilik yapamaz*” ve “*kadere iman mertebesinde tedbir almak*” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların konu ile ilgili eklemek istedikleri düşüncelere ilişkin görüşlerini içeren bazı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“*Risklerin tesit edilip ortadan kaldırılması için bütçe sağlanması.*” (Ö1,E)

“*MEB tarafından okullara bu konuda yeterli ödenek ayrılmadığı müddetçe bir taraf hep eksik kalacaktır. Okul idarecilerinden resmi yazı ile istenilen risk yönetimindeki maddeler saha da yeterli imkan olmadığında yarım kalmaktadır.*” (Ö14,E)

“*Risk yönetimi için gerekli malzeme ve maddi kaynakların oluşturulması elzemdir. Aksi takdirde risk yönetimini sağlamak zor olacaktır.*” (Ö42,E)

“*Okulların Bakanlık tarafından eksiklerinin ivedilikle giderilmelidir. Çünkü okul bütçeleri yeterli değildir.*” (Ö43,E)

“Okullarda risk yönetim süreçlerine belediyeler, valilik, milli eğitim müdürlüklerinin koordineli ve işbirliği içerisinde çalışarak daha güvenli hale getirilebileceğini düşünüyorum.” (Ö2,E)

“Binalardan kaynaklanan risk faktörlerinin binanın yapım aşamasında halledilmesi, donatımdan kaynaklananlarında yine yapım sırasında düşünülmesi, okula geldiğinde duvara montajının yapılması.” (Ö8,E)

“Okullarda risk yönetiminin bu konuda yetkin hale getirilmiş bir yönetici tarafından yürütülmesi daha sağlıklı bir eğitim ortamının oluşmasına zemin hazırlayacaktır.” (Ö11,E)

“Eğitim yöneticilerinin tamamı amatör düzeydedir. Yani olaylıdır. Risk yönetimi ve yönetişim, yetki ve sorumluluk konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır.” (Ö16,E)

“Okul çevresinde dolaşan gençlerin bağımlılıkla mücadele konusunda uyarılması ve konu dışında tutulması gerekmektedir. Bunu sağlamak içinde Emniyet teşkilatından okulun tatil olduğu veya kapalı olduğu durumlarda takibi sağlanmalı.”(Ö19,E)

“Okullara risk yönetimini bilen bu konuda duyarlı okul müdürlerinin seçilmesi gerekmektedir. Okullara bu hususla yeterli bütçe ayrılmalı, İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili yapılan seminerler ilgi çekici hale getirilmesi sağlanmalı.” (Ö23,E)

“Hayatta risk her zaman her işte olur. Biz işlerimizi “bir şey olmaz” felsefesi ile değil “ne olabilir” düşüncesiyle yapmaya çalışmalıyız.” (Ö31,E)

“Kurumlarımızda iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerimiz ve çalışanlarımıza her yıl düzenli ve planlı bir şekilde eğitim verilmektedir.” (Ö40,E)

Bu cevaplar incelendiğinde Ö1 nolu katılımcı risklerin ortadan kaldırılması için okullara bütçe sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Ö14 nolu katılımcı MEB tarafından bütçe ayrılmadığı sürece çalışmaların eksik kalacağını belirtmiştir. Ö42 ve Ö43 nolu katılımcılar da Ö14 nolu katılımcının belirtmiş olduğu düşüncesine benzer düşünce ile okullara yeterli bütçenin sağlanmasının önemini ifade etmiştir. Ö2 nolu katılımcı ise okullarda risk yönetim sürecini yerel yönetimin ve milli eğitim müdürlüklerinin koordineli bir şekilde çalışarak daha güvenli hale geleceğini ifade etmiştir. Ö8 nolu katılımcı konuya ilişkin eklemek istediği düşüncesini binalardan kaynaklanan risk faktörlerinin binanın yapım aşamasında düşünülerek yapılmasını, donatımdan kaynaklanan risk faktörlerini de yapım aşamasında düşünülmesini örneğin sivri uçlu sıraların küt olarak üretilmesi gibi ve okula getirildiğinde dolap, pano vs. tehlike arz edecek malzemelerin sabitlenmesi gerektiği şeklinde belirtmiştir. Ö11 nolu katılımcı ise okulların risk yönetiminde yetkin hale getirilmiş yöneticiler tarafından yürütülmesinin daha sağlıklı bir eğitim ortamının oluşmasına katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Ö16 nolu katılımcı eğitim yöneticilerinin tamamının amatör olduğunu, risk konusunda yöneticilerin okullarda sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Yöneticilerin risk yönetimi, yetki ve sorumluluk konusunda sıkıntılar yaşadığını ifade etmiştir. Ö19 nolu katılımcı okul çevresinde gezen gençlerin bağımlılıkla mücadele konusunda uyarılarak okul dışında tutulmasını, okulun tatil olduğu zamanlarda emniyet teşkilatının okulu kontrol etmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö23 nolu katılımcı konu ile ilgili olarak okullara risk yönetimini bilen yöneticilerin seçilmesi gerektiği, okullara yeterli bütçenin sağlanmasını ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan seminerlerin ilgi çekici hale getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ö31 nolu katılımcı ise hayatta riskin daima varlığından söz etmiş, bize bir şey olmaz anlayışıyla değil ne olabilir düşüncesiyle çalışarak sorunları tespit edip sorunlara tedbir alınması gerektiğini belirtmiştir. Ö40 nolu katılımcı okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlere ve çalışanlara her yıl düzenli şekilde eğitim verilerek öğretmen ve personellerin risk konusunda bilinçlendirilerek daha güvenli eğitim ortamı sağlanacağını ifade etmiştir.

8. TARTIŞMA

Risk, bir zarar ya da kayıp oluşturabilecek bir olayın ortaya çıkma ihtimali, umulmayan sonuçlarla karşı karşıya gelme ihtimali, belirsizlik şeklinde tanımlanan bir kavram olarak ifade edilebilir (Gök, 2006; Sevil, 2001). Pricewaterhouse Coopers (2006) “kayıp” olarak bilinen risk tanımının eski bir kavram haline geldiği, riski yeni bir tanımla “ kurumun hedeflerine ulaşmada engel olan herhangi bir durum veya olay” olarak ifade etmişlerdir. Hopkin (2010) ise riskin “tehlikeye maruz kalma” ve “olumsuz sonuçlar” gibi anlaşıldığını fakat riskin olumlu bir sonuç ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

Çalışmamızda okul yöneticileri riskin tanımını ağırlıklı olarak sırasıyla "tehlikeli durum", "problem ve sıkıntı yaratacak durum" ve "zarar görme" şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durumda okul yöneticileri çoğunluğu riski olumsuz bir durum olarak görmekte, riskin fırsat ve olumlu bir sonuç doğuracağını düşünmemektedirler. Bu sonuç alanyazın ile paralellik göstermektedir.

İlkokul düzeyindeki eğitim kurumlarındaki olası risklerin ortaya çıkması durumunda bundan fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak etkilenecek kişiler; öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerdir. Fiziksel ve ruhsal gelişme çağındaki öğrenciler için okul içinde var olan riskler daha sonraki hayatlarına etki edebilecek biçimde bulunmaktadır. 5-14 yaş aralığında bulunan çocuk bireylerin en fazla kazaya uğramış oldukları yer olarak okul gösterilmektedir (Bertan, Çakır ve Güler, 1995). Bu sebeple çocukların gelişim süreçlerinde okul önemli ve uzun bir süreci içine almaktadır. Yine okul; çocukların çeşitli sağlık davranışlarını iyileştirme ve geliştirme için uygun bir ortamdır. Çocukluk döneminde okulda kazaya sebebiyet veren bireysel etmenlerin başında fiziksel aktivitelerin artış göstermesi, söz konusu risk unsurların farkında olunamaması, alınabilecek önlemlerin bilincinde olunamaması gibi hususlar gelmektedir (Towner ve Towner 2002). Ergüder ve Yertutan (2005) çalışmalarında öğrencilerin okul çevresinde ve içinde kaza ve sakatlanma yaşanan yerlerin oranını %59,3 ile bahçe %26,0 ile sınıf, %14,9 ile merdivenler olarak belirtmişlerdir. Gevrek Akar'ın (2017) yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşamış oldukları kazaların sınıf içinde ve merdivenlerde gerçekleştiğini belirlenmiş ve bu durumun gerekçelerini okul binalarının çocuklar için uygun koşullarda dizayn edilmemesi, sınıf ve koridorlarda öğrenciler için tehlike yaratabilecek çeşitli araç ve gereçlerin yer alması, zemin ve merdivenlerin uygunsuz oluşu ve çocukların bu sahaları kendileri için bir oyun sahası şeklinde görmeleri olarak gösterilmiştir. Topçu (2017)'nin çalışmasında okul öncesi öğrencileri için sıklıkla karşılaşılan risklerin yaralanma ve düşme oldukları belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda da okul müdürleri en tehlikeli risk faktörlerine ilişkin görüşlerini ağırlıklı olarak, kontrolsüz koşma sonucu çarpma, merdivenlerden kayma, kaygan zemin üzerinde kayma, elektrik aksamından kaynaklı durumlar olduğunu belirtmişlerdir. Burada okul yöneticilerinin ağırlıklı olarak düşme, kayma ve çarpışma durumları etrafında fikir belirttikleri gözlemlenmekte olup, bu risklerin gerçekleşmesi halinde çocuklarda kafa travmaları, kol ve bacak yaralanmaları gibi geçici ya da kalıcı hasarlar meydana gelebileceği belirtmiştir. Kafa travmaları sakat bırakabilen ve bakıma gereksinim durumu oluşturan ve bazen de ölümcül olan patolojik bir durum olmakla birlikte istatistiksel bakımdan ölüm sebepleri arasında dördüncü sıradadır (Masters, 1980). Vosskuhler (2005)'in belirttiğine göre dünya genelinde ülkelerin gelişmişlik düzeylerinden bağımsız olarak okuldaki öğrencilerin zarar görme olaylarının başında düşme, kayma ve şiddetle ilgili yaralanmalar sebebiyle pek çok çocuk zarar görmekte, yaşamını yitirmekte ve olumsuz etkilenmektedir. Yapılan araştırmalar bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir ve ulaşılan sonuçları desteklemektedir.

Gevrek Akar'ın (2017) çalışmasında okulda gerçekleşen kazaların önüne geçilmesi için alınan tedbirlerin yetersiz olduğu görüşü araştırmaya katılım gösteren eğitimciler tarafından belirtilmiştir. Bayındır (2015) çalışmasında okulda görevli olan öğretmen ve yöneticilerin öğrencilerin tamamının güvenliğinin sağlanmasının pek olası olmadığı fakat tehlikeli durumun ortaya çıkmadan önce çeşitli mekanizmalarla önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda okul yöneticilerinin riskin tanımlanması sürecinde nasıl bir yöntem kullandıklarına dair ağırlık olarak verilen cevaplar arasında yaşanan olumsuzlardan sonra önlem almak yaklaşımı ortaya çıkmaktadır (Tablo 10). Bu durumda yöneticilerin riskleri öngöremedikleri ve çeşitli olaylar meydana geldikten sonra önlemlerin alınma yöntemine başvurdukları ifade edilebilir. Ayrıca yöneticiler riskin tanımlanması sürecine risk tespiti yapıp önlem almak, iş güvenliği ve iş uzmanı ile birlikte durum değerlendirmesi yapmak ve gözleme dayalı çıkarımlar yapmak gibi uygulamalarla riskleri aza indirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yaşça küçük olan çocukların birçoklarının çevresine ve birbirlerine karşı duyarlı olmadıkları ve olası risk ve tehlikelerden bihaber oldukları durumu söz konusudur. Literatürde yer alan araştırmalar çocukların bir kaza ile karşılaşma oranlarının yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu bulguları yer almaktadır. İlkokul dönemindeki çocukların içinde buldukları gelişim yaşı gereği bağımsızlığı ve hareket kabiliyetleri artmış bulunmakta, fakat tehlikeleri öngörme ve bunlardan sakınma becerilerinin yeterince gelişmediği bilinmektedir. Dolayısıyla ilkokul öğrencilerinin okulda, spor ve oyun alanlarında kaza sıklıkları yüksek orandadır (Alver, Adıgüzel ve Öztürk, 2016; Özer ve Dönmez, 2007). Kıldan (2007) çalışmasında fiziksel çevre ve imkanların iyileştirilmesi ideal eğitim ortamının sağlanmasında ön koşul olduğunu belirtilmiştir. Bunun içinde eğitim kurumunun her türlü güvenliği ve risk

faktörlerinden arındırılmış olması gerekmektedir. Eğitim ortamının iyileştirilmesi adına risk faktörlerinin ortadan kaldırılması çocukların psikolojik ve sosyal gelişimlerine ilk öncelikli katkı sağlayacak ve öğrencilerin bireysel eğitim hayatlarının kesintiye uğramasının önüne geçilebilecektir. Çalışmamızda yöneticilerin risk yönetim düzeylerine göre kendilerini ve görev yaptıkları okulu değerlendirmeleri istendiğinde çoğunluğu iyi olarak değerlendirmiş olup, aynı sayıda görüş bildirmeyen yöneticiler de olmaktadır. Bu durumda görüş bildirmeyenlerin risk yönetimde iyi olmadığı ve bunu dile getirmediği düşünülürse okullardaki yöneticilerin kısmen risk yönetimi yapabildikleri ifade edilebilir.

Topçu (2017) çalışmasında okul öncesi eğitim kurumların karşı karşıya kalınan risklerin ortadan kaldırılması için öğretmen ve yöneticilerin uğraş gösterdiklerini saptanmış ancak okulun fiziksel durumdan dolayı var olan yetersizliklerin bir engel olarak kabul edilmesi gerektiği ifade etmiştir. Çalışmamızda yöneticilerin çoğunluğu bütün risk faktörlerini göz önünde bulundurduklarını belirtmişlerdir (Tablo 12-13). Risk faktörlerini göz önünde bulunduranların en ufak kaza riskini bile dikkate aldıkları, bütün risk faktörlerini dikkate alınmadığını belirten yöneticilerin ise gerekçe olarak tespit edilecek olan riskin önlenmesinde maddi yetersizliklerle karşılaşılması ve ne kadar dikkat edilse de gözden kaçan risk faktörü bulunabileceği belirtilmiştir. Okul bir eğitim kurumu olarak öğrencilerin gelişim ve değişimlerini gerçekleştiren bir ortamdır. Eğitim kurumunda yapılan öğretim ve eğitimin günümüz teknolojik gelişimlerine cevap verebilecek nitelikte olmalı ve dönüştürülmelidir. Bunun için de eğitim kurumunda söz konusu risklerin ve tehlikelerin de ortadan kaldırılması ya da minimum düzeye indirilmesi gerekmektedir.

9. SONUÇ

İlköğretim okul müdürlerinin okulda karşılaştıkları risk durumları ve risk yönetim yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada ilköğretim okul yöneticilerinin okulda karşılaştıkları risk faktörlerinin ve bu risk faktörlerine hangi yöntemle yaklaştığının belirlenmesi ve okul yöneticileri tarafından risk yönetiminin önemine ilişkin değerlendirmelerinin yapılması amaçlanmıştır. Bunun için Kahramanmaraş ili merkez ilçesinde değişik tür okullarda görev yapan 50 yönetici ile yüz yüze görüşülmüş ve çalışmanın amacına yönelik önceden hazırlanmış açık uçlu sorular yöneltilmiştir.

- Çalışmada görüşme yapılan okul yöneticilerinin çoğunu erkek yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin genel olarak 11-20 yıl, 21-30 yıl ve 6-10 yıl yıllık kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çoğunluğunu sınıf öğretmenliği ve lisans mezunu yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerini 1-5 yıl yöneticilik ve 11-20 yıl öğretmenlik yapan yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin risk yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim almış oldukları tespit edilmiştir.
- Araştırmaya katılan okul yöneticileri riski tanımlarken "tehlikeli durum", "problem ve sıkıntı yaratacak durum" ve "zarar görme" şeklinde ifadeler kullanmışlardır.
- Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin en tehlikeli risk faktörü olarak "Kontrolsüz koşma sonucu çarpma" ve "Merdivenlerden kayma" ifadelerini kullanmışlardır. Okul yöneticilerinin; öne çıkan risk faktörleri olarak, öğrencilerin fiziki sakatlanmalara yol açabilecek durumları risk olarak değerlendirdikleri, öğrencinin psikolojik ve sosyal risk faktörlerini ise yüksek oranlı olarak dile getirmediği tespit edilmiştir.
- Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin riskin tanımlanması sürecinde kullandıkları yöntemlere göre "yaşanılan olumsuzluklardan sonra önlem aldığı", "risk tespiti yapıp önlem aldığı", "iş güvenliği ve iş sağlığı uzmanı ile önlem aldığı" ve "gözlemlene yolu ile önlem aldığı" ifade edilmiştir. Bu durumda yöneticilerin en fazla tercih ettikleri yöntemin olumsuz olaylardan sonra önlem alınması olduğu belirlenmiştir. Yöneticilerin çoğu olumsuz olay gerçekleşikten sonra önlemin alındığını belirtmeler de riski önlemek için yapılan diğer eylemlerin olumsuz olayın gerçekleşmeden önce yapıldığının (Risk tespiti yapıp önlem almak, iş güvenliği ve iş sağlığı uzmanı ile birlikte, gözlemlene yoluyla, risk faktörleri belirlenerek okul çalışanları ve veliler ile birlikte giderilmesi vb.) ifade edilmesi bu çalışmanın sonuçlarından bir tanesidir.
- Araştırmaya katılan okul yöneticileri risk yönetimini iyi düzeyde başardıklarını ifade etmişlerdir. Fakat bazı okul yöneticileri risk yönetimi düzeyleri hakkında görüş bildirmekten sakınmışlardır.

- Araştırmaya katılan okul yöneticileri risk yönetim sürecinde risk faktörlerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Risk faktörlerini dikkate aldığını belirtenler en ufak bir kaza riskinin dahi dikkate alınıp buna yönelik önlemlerin geliştirildiğini ifade etmişlerdir. Fakat ne kadar dikkat edilse de gözden kaçan risk faktörü bulunacağını ve çözümlenmesi sürecinde en büyük sıkıntının maddi yetersizlikler olduğunu belirten okul yöneticileri de bulunmaktadır.
- Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çoğunluğu okulda yapılan çalışmalarını yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun gerekçesi olarak ise okulun fiziki durumu ve ekonomik nedenleri belirttikleri saptanmıştır.
- Araştırmaya katılan okul yöneticileri risk faktörlerinin belirlenmemesi nedeni ile okullarında sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Sorun yaşayan kesimde yer alan katılımcılardan birisi-ise "Okulumuz 1964 yapımı olmasından dolayı bazı sorunlar yaşadık" şeklinde, bir başkası ise "Panonun sivri tarafının öğrencimizin yüzünü yaralamasına şahit oldukları" gibi ifadeleri örnek olarak göstermişlerdir.
- Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kendilerine yöneltilen sorulara cevaben eklemek istedikleri bir konu, açıklama ve benzeri olup olmadığı sorulduğunda; çoğu katılımcının açıklamalarını yeterli bulduklarını, bazı katılımcıların ise okullara bütçe sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

10. ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgu ve sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- İlköğretim okul müdürlerinin okulda karşılaştıkları risk durumlarını ön görmeleri ve bu risk durumlarını önlemeleri ve azaltmaları gerekmektedir. Bu nedenle okul müdürlerinin uzman kişilerden risk yönetimi konusunda hizmet içi eğitim almaları sağlanmalıdır.
- Üniversitelerde eğitim fakültelerindeki eğitim programlarında risk yönetimine ilişkin derslere yer verilmelidir.
- Okul binalarının ve donatım malzemelerinin İş Sağlığı ve Güvenliği (İŞG)'ye uygun inşa edilmesi ve üretilmesi gerekmektedir. Bu nedenle okul binalarının ve donatım malzemelerinin yapım aşamasında İŞG prosedürlerine uygunluğunun uzmanlar tarafından denetlenmesi sağlanmalıdır.
- Okulların eğitim öğretime güvenli hale getirilmesi, risk durumlarının ortadan kaldırılması ve iyi yönetilebilmesi için MEB tarafından okullara yeterli bütçe ayarlanmalıdır.
- Araştırmada ortaya konulan İlköğretim okul müdürlerinin okulda karşılaştıkları risk durumları ve bu riskleri yönetme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri başka nitel araştırmalar ile desteklenip geliştirilerek, ilgili bilimsel araştırmalarda kullanılabilir.
- Risk yönetimi ile ilgili benzer bir araştırma, farklı illerde ya da farklı eğitim kademelerindeki yönetici ve öğretmenlerle de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ALVER, E., ADIGÜZEL, T. ve ÖZTÜRK, O. (2016). İstanbul'da on bir ayrı okul çeşidinde okul güvenliği araştırması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 274-298.
- ATHEARN, J. S., TRAVIS, P. and SCHMIT, J. T. (1989). *Risk Management and Insurance*. West Publishing Company, USA.
- BAYINDIR, N. (2015). Sınıf öğretmenlerinin okuldaki nöbet görevlerindeki öncelikli davranışları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 199-205.
- BERK, N. (1993). *Sigortacılıkta risk yönetimi*. İstanbul: Emek Sigorta Yayınları.
- BERTAN, M., ÇAKIR, B. ve GÜLER, Ç. (1995). *Halk sağlığı yönünden kazalar*. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. İstanbul: Güneş Tıp Yayınevi.
- DORFMAN, M. S. (2002). *Introduction to Risk Management and Insurance*. Pearson Education, Inc., USA.

- ERGÜDER, B. ve YERTUTAN, C. (2005). *İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Uğradıkları Kazaların İncelenmesi*. HÜ Ev Ekonomisi YO Yayınları.
- GEVREK AKAR, S. (2017). *Temel eğitim kurumlarında alınan güvenlik önlemlerinin okul kazalarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- GÜRCANLI, G. E. (2013). İnşaat sektöründe gerçekleşen ölüm ve yaralanmaların analizi. *Meslekte Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 13(48),20-29.
- GÖK, Y. (2006). *Türkiye Voleybol Birinci Liginde Yer Alan Spor Kulüplerinin Risk Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- HOPKIN, P. (2010). *Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating, and Implementing Effective Risk Management*. London: Kogan Page Limited.
- KILDAN, O. (2007). Okul öncesi eğitim ortamları. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 501-510.
- MASTERS, S. J. (1980). Evaluation of Head Trauma. *AJR*, 135, 539-547.
- MAYA, İ. (2008). Teknik lise müdürlerinin döner sermaye işlerinin yönetiminde karşılaştıkları riskler ve yönetme yöntemleri. *Uluslararası Katılımlı III. Eğitim Yönetimi Kongresinde sunulan bildiri*, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- OLSSON, C. (2002). *Risk Management in Emerging Markets How to survive and prosper*. Pearson Education Limited, London.
- ÖZER, N. ve DÖNMEZ, B. (2007). Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler. *Milli Eğitim*, 173, 299-313.
- PRICEWATERHOUSE COOPERS (2006). *Her yönüyle kurumsal risk yönetimi*, Eylül, Infomag Yayıncılık.
- SABAN, A. ve ERSOY, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- SEVİL, G. (2001). *Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin Tahmini ve Portföy Var Hesaplamaları*. Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Yayınları.
- TOPÇU, Z. K. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumlarında risk yönetimi (Çanakkale ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- TOWNER, E. & Towner, J. (2002). UNICEF' schildin jury league table. An analysis of legislation: moremixed messages. *Injury Prevention*, 8, 100-197.
- VOSSKUHLE, M. (2003). *Brining the ends together: learning, unintentional injury & violence prevention, productivity and academic performance*. Occupational safety and health council. International Safe communities meeting. 106-96, Mart 18-20, Hong Kong.
- WILLIAMS, C. A. & HEINS. R. (1989). *Risk Management and Insurance*. McGraw-Hill, Inc., USA.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.